

Online Actualiteit

7 augustus 2013
Jaar 2013 nr 6

Cashgeld: Een vergiftigd geschenk voor de handelaar?

1. Is cash een wettig betaalmiddel?

Cash is inderdaad nog steeds een wettig betaalmiddel. Eurobiljetten en – munstukken vormen overeenkomstig artikel 10 van de verordening van de Raad van de Europese Unie EG nr. 974/98 van 3 mei 1998 tot invoering van de euro (PB L 139) het wettige betaalmiddel in de lidstaten van de eurozone.

2. Kan men cashbetaling weigeren?

Aangezien de euro wettig betaalmiddel is, is een schuldeiser van een geldsom in principe verplicht om dit betaalmiddel te aanvaarden als wettelijke betaling aangezien het gebruik ervan in alle omstandigheden een bevrijdend karakter heeft.

Dit standpunt wordt als principe ook bevestigd door de Europese Commissie in haar aanbeveling 2010/191/EU van 22 maart 2010 betreffende de draagwijdte en de gevolgen van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel van eurobankbiljetten en – munten (PB L 83). Een weigering van contante betaling in euro is dus in principe verboden en kan ook een oneerlijke handelspraktijk (zoals verkoopswegering) in het kader van de Handelspraktijkenwet uitmaken.

3. Kan men bepaalde stukken of biljetten weigeren?

Het feit dat eurobiljetten en – munten in de landen van de eurozone wettig betaalmiddel vormen, neemt niet weg dat partijen vrij kunnen overeenkomen over alternatieve betalingswijzen. Zij kunnen zelfs in onderlinge overeenstemming afwijken van de regel en bij wijze van uitzondering de betaling van de geldschuld met cash uitsluiten. Doorgaans volstaat het gezonde verstand van consumenten en verkoper om problemen te voorkomen.

De verkoper kan hem aangeboden biljetten slechts weigeren op grond van objectieve criteria. Een en ander wordt verduidelijkt in een memorandum van juni 2005 van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, beschikbaar op de website van de Nationale Bank van België via de link:

http://www.nbb.be/doc/ts/Eurosystem/15_Memorandum_weigering_bankbiljetten_door_verkopers_juni_2005.pdf

Dit document werd eveneens als bijlage gevoegd bij dit artikel.

Het meest evidente objectieve criterium op grond waarvan een eventuele weigering van bepaalde coupures gewettigd kan geschieden is het beginsel van de evenredigheid. Een klant die een laaggeprijsd product betaalt met een coupure waarvan de waarde aanzienlijk hoger is, brengt ongemakken, kosten en risico's mee voor de verkoper, die zich verplicht ziet om een aanzienlijk volume aan wisselgeld terug te geven, in die mate dat de mogelijkheid om geld terug te geven aan de volgende klanten in het gedrang komt of dat hij verplicht is om een grote voorraad cashgeld bij te houden, met alle veiligheidsrisico's van dien. Voor coupures van € 500,00 of € 200,00 zal de verkoper van onevenredigheid mogen uitgaan wanneer het te betalen bedrag minder dan 50 % van de waarde van de gebruikte coupure bedraagt. De Europese Commissie beveelt hier aan zich te richten naar het "beginsel van de goede trouw" en geeft als voorbeelden de detailhandelaar die niet over voldoende wisselgeld

Online Actualiteit

7 augustus 2013
Jaar 2013 nr 6

beschikt en het ontbreken van de redelijke verhouding tussen de waarde van het bankbiljet en de verschuldigde som.

Ook andere factoren kunnen in aanmerking worden genomen, zoals de gemiddelde waarde van de producten die de verkoper te koop stelt of het gemiddelde bedrag van de aankopen die gewoonlijk cash worden betaald bij deze verkoper. Die criteria laten de verkoper toe om te bepalen welk volume aan cashgeld hij gewoonlijk dient aan te houden. Een verkoper die binnen de perken van deze criteria blijft, moet dit bovendien niet aankondigen.

Een verder criterium dat een eventuele weigering van cashbetalingen zou kunnen rechtvaardigen is een uitzonderlijke en tijdelijke veiligheidsreden, zoals een of meerdere overvallen op of diefstallen bij een verkoper of in de naaste omgeving. In dit geval is het wel aangewezen om de klanten voorafgaand op de hoogte te stellen van de weigering tot ontvangst van cashbetalingen. De verkoper zal dit op leesbare en ondubbelzinnige wijze moeten aankondigen met affiches aangebracht aan de ingang van de zaak en in de nabijheid van de kassa's.

Uiteraard kan een verkoper een biljet ook weigeren wanneer een onderzoek volgens de voel-kijk-kantel-methode, die door de Europese Centrale bank wordt aanbevolen, hem ernstige redenen geeft om te denken dat het om een vals biljet gaat.

Andere betaalmiddelen, zoals een betaalkaart of een overschrijving, mag een schuldeiser weigeren. Het moet dan wel duidelijk aangekondigd zijn dat hij die betaalmiddelen niet aanvaardt.

4. Kan men het totaal aantal stukken of biljetten beperken?

Artikel 11 van de boven geciteerde verordening voorziet dat geen enkele partij kan verplicht worden om voor een enkele betaling meer dan 50 muntstukken te aanvaarden. Voor biljetten bestaan geen vergelijkbare regels.

5. Hoeveel kan men nog cash betalen?

Bovenstaande regels dienen wel te worden toegepast binnen de wettelijk voorziene limieten waarbinnen men contant kan en mag betalen. Deze grens was tot vorig jaar vastgesteld op € 15.000,00, overeenkomstig de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van financiële stelsels voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (B.S. 9 februari 1993). Deze beperking gold enkel voor de prijs die handelaars ontvingen voor de verkoop van goederen.

Met ingang van 16 april 2012 (programmawet van 29 maart 2012, B.S. 6 april 2012) werd deze limiet verlaagd. Indien de prijs € 5.000,00 of meer bedraagt, mag contante betaling enkel nog worden ontvangen voor een maximumbedrag van 10 % van de prijs, met een absoluut maximum van € 5.000,00. Bovendien werd het toepassingsgebied uitgebreid, zodat niet enkel verkopen van goederen, maar ook dienstprestaties onder de beperking vallen. Vanaf 1 januari 2014 zal deze limiet verder verlaagd worden naar € 3.000,00. Vanaf dat ogenblik zal tevens voor de aankoop van een onroerend goed niets meer cash mogen betaald worden.

Online Actualiteit

7 augustus 2013
Jaar 2013 nr 6

Wie boven deze limieten een cashbetaling accepteert, is verplicht om bij de Cel voor financiële informatieverwerking (de zogenaamde witwascel) de personen van wie zij deze contante betaling ontving te melden. Dit kan op het volgende adres:

Cel voor Financiële Informatieverwerking
Gulden Vlieslaan 55 bus 1
1060 Brussel

Wie dit niet doet, riskeert een boete van € 250,00 tot € 250.000,00, waarvan het maximum vastgesteld is op 10 % van het bedrag dat ten onrechte in cashgeld werd ontvangen. De schuldeiser en de schuldenaar zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van deze boete.

6. Verplichte bankrekening voor de handelaar

Volledigheidshalve voegen wij hieraan toe dat een handelaar reeds sinds jaar en dag overeenkomstig het koninklijk besluit nr. 56 van 10 november 1967 tot bevordering van het gebruik van giraal geld (B.S. 14 november 1967) verplicht is om houder te zijn van een bankrekening. Handelaars mogen in hun onderlinge relaties dus ook een betaling per overschrijving in principe niet weigeren.

Regulering en Organisatie
van de Markt
Handelsreglementering

Memorandum betreffende de weigering van bankbiljetten door verkopers

In de detailhandel, waar betalingen veelvuldig in contanten (biljetten en muntstukken) worden uitgevoerd, berust de aanvaarding van de in betaling aangeboden coupures doorgaans op het gezond verstand van zowel consument als verkoper. Dit memorandum heeft niet tot doel deze regels van gezond verstand ongedaan te maken maar om, in tegendeel, een referentiekader tot stand te brengen dat steunt op die regels en dat toepassing kan vinden wanneer zich ondanks alles problemen zouden voordoen tussen verkoper en consument.

In het kader van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument (WHPC), bevinden verkopers zich in een staat van algemeen verkoopaanbod aan het publiek (gericht tot onbepaalde bestemmingen). Zij zijn er bijgevolg toe gehouden om de prijs van de aldus aangeboden producten en diensten aan te duiden. Deze prijs moet de in totaal door de consument te betalen prijs zijn, rekening houdend met de doorgaans gebruikte betaalmiddelen in de sector. In de detailhandel behoort de overhandiging van contanten tot de vaakst gebruikte betalingswijzen.

*Binnen de wettelijk vastgestelde grens van 15 000 euro (wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, gewijzigd door de wet van 12 januari 2004) is de voorafgaande weigering van elke betaling in contanten strijdig met het **begrip van wettige betaalkracht**. De Europese regelgeving (i.c. Artikel 10 van de Europese verordening nr. 974/98 van 3 mei 1998 over de invoering van de euro), bepaalt dat de in euro luidende bankbiljetten de enige zijn die wettige betaalkracht hebben in alle Lidstaten die deel uitmaken van de eurozone. Dit begrip van de wettige betaalkracht, dat ligt tussen de gedwongen betaalkracht (waarbij geen enkele afwijking bij overeenkomst wordt toegestaan) en de vrije betaalkracht (waarbij aan contanten geen groter bevrijdend karakter toegekend worden dan aan andere betaalmiddelen), vindt men eveneens terug in de meeste landen van de eurozone. De wettige betaalkracht van betaalmiddelen heeft naar Belgisch recht voor gevolg dat de schuldeiser van een geldsom er in principe toe gehouden is om deze betaalmiddelen te aanvaarden als wettelijke betaling aangezien het gebruik ervan in alle omstandigheden een bevrijdend karakter heeft. Partijen kunnen niettemin vrij overeenkomen over alternatieve betaalwijzen; zij kunnen zelfs in onderlinge overeenstemming afwijken van de voorgaande regel en bij wijze van uitzondering de betaling van de geldschuld aan de hand van contanten uitsluiten. Uit voormeld begrip van wettige betaalkracht vloeit tevens voort dat elke verhoging van de te betalen prijs indien de consument contant wenst te betalen, strijdig is met artikel 3 van de WHPC.*

Doorgaans volstaat het gezond verstand van consumenten en verkopers om problemen te voorkomen. Wanneer de consument het bedrag van zijn aankoop wenst te betalen in contanten, zal de verkoper de hem aldus aangeboden biljetten slechts weigeren op grond van objectieve criteria (die vaak overigens niet worden betwist door de consument). Zoniet zou het alsnog kunnen gaan om een daad die strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken waardoor de verkoper de economische belangen van één of meer consumenten schaadt (artikel 94 van de WHPC, bijvoorbeeld een illegale verkoopweigering) of zelfs om een onrechtmatig beding (artikel 31 van de WHPC).

Het meest evidente objectieve criterium op grond waarvan een eventuele weigering van bepaalde coupures gewettigd kan geschieden, is de **afbreuk aan het beginsel van de evenredigheid**. Een klant die een laaggeprijsd product betaalt met een coupure waarvan de nominale waarde aanzienlijk hoger is, brengt inderdaad ongemakken, kosten en risico's teweeg voor de verkoper. Wanneer deze bankbiljetten aanvaardt waarvan de waarde kennelijk niet in evenredigheid staat tot het te betalen bedrag, ziet hij of zij zich verplicht om een aanzienlijk volume aan wisselgeld terug te geven, in die mate dat de mogelijkheid om geld terug te geven aan de volgende klanten in het gedrang komt, of dat hij of zij zich verplicht ziet om een ongewoon grote voorraad kasgeld bij te houden om dit risico af te wenden, wat een voor de hand liggend veiligheidsprobleem kan scheppen. Ter informatie: wat de grote coupures betreft (500 of 200 euro) zal een verkoper van een onevenredigheid mogen uitgaan wanneer het te betalen bedrag minder dan 50 procent van de waarde van de gebruikte coupure bedraagt. Buiten de onevenredigheid tussen de waarde van de aangeboden coupure en deze van het te betalen bedrag, kunnen andere factoren in aanmerking worden genomen om de geldigheid te beoordelen van een dergelijke weigering. Men denke hier in het bijzonder aan de gemiddelde waarde van de producten die de verkoper te koop stelt, evenals het gemiddeld bedrag van de aankopen die gewoonlijk contant worden betaald bij deze verkoper. Die criteria laten inderdaad toe om het volume aan kasgeld te bepalen dat de verkoper normaliter dient aan te houden. Een verkoper die binnen de perken van voormelde criteria blijft is tot geen voorafgaande informatie gehouden.

Een ander criterium dat een eventuele weigering kan rechtvaardigen, is een **uitzonderlijke en tijdelijke veiligheidsreden**, zoals bv. een of meerdere overvallen op of diefstallen bij een verkoper of in de naaste omgeving. Het aanhouden door een verkoper van een aanzienlijk volume aan kasgeld kan hem of zijn werknemers in bepaalde uitzonderlijke omstandigheden blootstellen aan een ernstig veiligheidsrisico. In dergelijk geval past het om voorafgaand het cliënteel van de weigering op de hoogte te brengen. De verkoper die van deze afwijking wenst gebruik te maken, zal zulks op leesbare en ondubbelzinnige wijze moeten aankondigen met affiches aangebracht aan de ingang van de zaak evenals in de onmiddellijke nabijheid van de kassa's. Deze affiches kunnen luiden in de volgende zin: "om veiligheidsredenen aanvaardt deze winkel tijdelijk geen betalingen in contanten".

Tot slot spreekt het voor zich dat een verkoper een biljet mag weigeren wanneer een onderzoek volgens de door de ECB aanbevolen "voel, kijk, kantel, vergelijk"-methode hem ernstige redenen geeft om te denken dat het om een **vals biljet** gaat.

Bij klachten zal de algemene directie Regulering en Organisatie van de Markt van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie worden ingeschakeld om de praktische omzetting van deze criteria te evalueren. Meer informatie kan bij die FOD worden verkregen.